

Fräskyddskommittén

meddelande nr 39.

Revidering av fältförsöken med Bolidensalterna S och S 25 samt försöken med dubbelimpregnering och Höganäsolja.

1. Försöken med Bolidensalterna S och S 25.

År 1950 utsattes försök med stavar och stolpar impregnerade med Bolidensalterna S och S 25. Materialet placerades i växthuset och på provfälten Simlångsdalen och Bogesund. De kemiska beståndsdelarna i S och S 25 återfinnas i tab. 1, varav framgår att S-saltet icke innehåller koppar. Detta salt användes icke i praktiken, men förutom i kommitténs fältförsök ingår det även i Väst-europeiska Institutets internationella försök med telestolpar.

I tabell 2 har resultaten av stavförsöken med S och S 25 sammanställts. I växthuset är alla stavarna utdömda och livslängden varierar för S mellan 3.4 och 4.5 år och för S 25 mellan 4.0 och 5.1 år. S 25 är sålunda bättre än S och synes även vara bättre än Bolidensalt BIS, som i ett tidigare stavförsök i växthuset vid en upptagning av 16.5 kg/m^3 splintved hade en livslängd på 4.4 år (medd. nr 28). Som omtalats i nämnda meddelande, angripas de saltimpregnerade stavarna i växthuset i första hand av mögelröta, som knappast medför några synliga yttre angrepp på stavarna.

På Bogesund finnes ett svagt angrepp på stavar impregnerade med S-saltet. Stavar, impregnerade med S 25, är fria från angrepp.

På provfältet i Simlångsdalen finns angrepp på både S och S 25 och angreppen är starkare på det sistnämnda saltet. På fig. 1 har rötförloppets fortskridande för några olika impregneringsmedel på detta provfält angivits. Försöken har icke startats samtidigt (Bolidensalt BIS och kreosotolja 1943, K 33 1948, S och S 25 1950). Härigenom kan givetvis en viss olikhet i rötförloppet ha ägt rum, beroende både på klimatolikheter under olika år och möjligen även på en något olika bedömning vid olika revideringstillfällen. Det torde dock med säkerhet kunna sägas, att K 33 är en avgjord förbättring jämfört med BIS-saltet. Försöken med S och S 25 ha ännu icke hållit på så länge att rötförloppets gång tydligt framträder. Även dessa båda salter synas dock vara bättre än BIS-saltet.

På stolpverket (tab. 3) finnes omfattande angrepp på de oimpregnerade stolparna. På de impregnerade stolparna förekommer ett par obetydliga angrepp i växthuset, medan stolparna på provfälten i Bogesund och Simlångsdalen är felfria.

2. Försök med dubbelimpregnering.

Sedan en doppling i skifferolja av BIS-impregnerade stavar visade sig öka rötskyddet i avsevärd grad (medd. nr 35), igångsattes 1948 ett större försök med både stavar och stolpar behandlade enligt denna princip.

I tab. 4 har försöksresultaten med stavar efter nio år sammanställts. Obehandlade stavar och dylika impregnerade med konstharts (karbamid) utdömdes ungefär samtidigt. Bolidensalt BIS och do. + konstharts är utdömda i växthuset, och i Simlångsdalen är angreppen måttliga - svåra. Saltimpregnerade stavar, som sedan doppats i olika oljor, har genomgående motstått rötangreppen bättre, dock ej lika bra som stavar impregnerade med kreosotolja.

På stolpvirket (tab. 5) är utvecklingen likartad. Skillnaden i rötresistens mellan enbart saltimpregnerade stolpar och dylika, som dessutom bestrukits med oljor, är emellertid hos detta sortiment inte lika påfallande som hos stavarna.

3. Försök med Höganäsolja.

Jämförande försök mellan Höganäsolja och kreosotolja har pågått sedan 1948. Av de värden, som återfinnas i tab. 6 och 7, framgår, att några större olikheter icke synas föreligga beträffande de båda oljornas förmåga att skydda virke mot rötangrepp.

Stockholm den 6 mars 1958

Erik Rennerfelt

Tabell 1. Kemisk sammansättning i procent på Bolidensalterna S, S 25 och K 33.

Beståndsdel	S	S 25	K 33
Arseniksyra, As_2O_5	37.0	36.0	36.0
Kromsyra, CrO_3	24.1	23.0	28.2
Zinkoxid, ZnO	15.7	11.6	-
Kopparoxid, CuO	-	3.9	15.7
Vatten, H_2O	återstoden	återstoden	återstoden
pH-värde	1.8 - 2.4	1.8 - 2.4	1.6 - 2.2

Tabell 2. Stavar impregnerade med Bolidensalternerna S o S 25, försöksresultat efter 7.0 år.

Provfält	Impregnering	Imp.- lösn. konc. %	Upp- tagn ₃ kg/m ³	A N G R E P P					Rötfaktor		Medel varak- tighet år
				Inget	Svagt	Mått- ligt	Svårt	Mycket svårt	1956	1957	
Värthus	Oimpregnerat	-	-	-	-	-	-	10	100	100	2.2
	Boliden S. b	2.4	14.0	-	-	-	-	10	95.0	100	4.5
	"- c	1.6	9.0	-	-	-	-	10	100	100	3.4
	"- d	1.1	7.4	-	-	-	-	10	100	100	3.8
	Boliden S 25 b	2.4	15.7	-	-	-	-	10	90.0	100	5.1
	"- c	1.6	10.5	-	-	-	-	10	100	100	4.0
	"- d	1.1	7.3	-	-	-	-	10	100	100	4.0
Bogesund	Oimpregnerad	-	-	-	-	-	-	25	100	100	3.8
	Boliden S. b		12.7	10	-	-	-	-	0	0	-
	"- c		8.3	10	-	-	-	-	0	0	-
	"- d		7.4	8	1	-	-	1	5.0	12.5	-
	Boliden S 25 b		16.0	10	-	-	-	-	0	0	-
	"- c		10.5	10	-	-	-	-	0	0	-
	"- d		7.1	10	-	-	-	-	0	0	-
Simlångs- dalen	Oimpregnerad		-	-	-	-	-	10	100	100	2.7
	Boliden S. b		14.1	9	1	-	-	-	0	2.5	-
	"- c		9.6	3	5	2	-	-	17.5	22.5	-
	"- d		7.5	9	1	-	-	-	2.5	2.5	-
	Boliden S 25 b		15.7	3	6	1	-	-	7.5	20.0	-
	"- c		10.4	2	6	2	-	-	12.5	25.0	-
	"- d		7.3	2	5	3	-	-	15.0	27.5	-

Tabell 3. Stolpar impregnerade med Bolidensalternerna S o S 25, försöksresultat efter 7 år.

Provfält	Impregnering	Upptagning kg/m ³ totalvolym ¹⁾	A N G R E P P					Rötfaktor		Medel- varak- tighet år
			Inget	Svagt	Mått- ligt	Svårt	Mycket svårt	1956	1957	
Växthus	Oimpregnerad	-	-	-	-	-	5	100	100	0.8
	Boliden S	11.8	2	6	-	-	-	9.3	18.6	-
	"- S 25	13.0	8	2	-	-	-	2.5	5.0	-
Bogesund	Oimpregnerad	-	-	8	8	4	-	41.2	43.7	-
	Boliden S	12.0	9	-	-	-	-	0	0	-
	"- S 25	11.6	10	-	-	-	-	0	0	-
Simlångs- dalen	Oimpregnerad	-	-	-	-	-	10	97.5	100	4.2
	Boliden S	10.5	10	-	-	-	-	0	0	-
	"- S 25	12.0	10	-	-	-	-	0	0	-

1) Impregneringslösningens konc. = 2.4 %

Tabell 4. Försök med dubbelimpregnerade stavar, resultat efter 9 år.

Provfält	Impregnering	Upptagning kg/m ³		A N G R E P P					Rötfaktor		Medel- varak- tighet år
		Boliden- salt ¹⁾	Dopp- ning	Inget	Svagt	Mått- ligt	Svårt	Mycket svårt	1956	1957	
Växthus	Oimpregnerad	-	-	-	-	-	-	5	100	100	0.8
	Konstharts	-	68.4	-	-	-	-	5	100	100	0.8
	Bolidensalt BIS	18.0	-	-	-	-	-	10	100	100	5.9
	Kreosotolja	-	113 ¹⁾	-	5	-	-	-	15.0	25.0	-
	Bol.-salt+kreosot	16.2	49.6	-	1	1	-	3	60.0	75.0	-
	" +skifferolja	21.2	65.0	-	1	-	-	4	65.0	85.0	-
	" +Håbinol	21.2	51.2	-	1	-	-	4	85.0	85.0	-
	" +asfalttj.	20.4	44.0	2	1	-	-	2	40.0	45.0	-
" +konstharts	19.6	51.6	-	-	-	-	5	100	100	5.8	
Simlångs- dalen	Oimpregnerad	-	-	-	-	-	-	20	96.2	100	1.5
	Konstharts	-	51.2	-	-	-	-	20	100	100	1.1
	Bolidensalt BIS	16.9	-	2	10	20	-	8	41.9	51.2	-
	Kreosotolja	-	118 ¹⁾	8	12	-	-	-	10.0	15.0	-
	Bol.-salt+kreosot	16.3	24.4	7	9	4	-	-	18.7	21.2	-
	" +skifferolja	21.1	31.1	2	13	5	-	-	22.5	29.2	-
	" +Håbinol	22.0	31.8	4	13	3	-	-	20.0	23.7	-
	" +asfalttj.	21.0	39.8	16	4	-	-	-	3.7	5.0	-
" +konstharts	20.4	57.4	-	3	4	2	11	65.0	75.0	-	

1) genom tryckimpregnering

Tabell 5. Försök med dubbelimpregnerade stolpar, resultat efter 9 år.

Provfält	Impregnering	Upptagning kg/m ³		A N G R E P P					Rötfaktor		Medel- varak- tighet år
		Boliden- salt ¹⁾	Dopp- ning	Inget	Svagt	Mått- ligt	Svårt	Mycket svårt	1956	1957	
Växthus	Oimpregnerad	-	-	-	-	-	-	5	100	100	0.8
	Konstharts	-	59.8	-	-	-	-	5	100	100	1.0
	Bolidensalt BIS	11.6	-	-	5	5	-	-	16.2	18.7	-
	Kreosotolja	-	107 ¹⁾	5	-	-	-	-	0	0	-
	Bol.-salt+kreosot	12.0	15.9	3	2	-	-	-	10.0	10.0	-
	" +skifferolja	10.0	25.7	-	5	-	-	-	15.0	25.0	-
	" +Håbinol	9.3	25.9	2	3	-	-	-	15.0	15.0	-
	" +asfalttj.	9.8	21.5	5	-	-	-	-	0	0	-
" +konstharts	11.8	15.0	-	3	2	-	-	30.0	35.0	-	
Simlångs- dalen	Oimpregnerad	-	-	-	-	-	2	18	96.5	96.5	-
	Konstharts	-	37.3	-	-	-	2	18	93.7	96.5	-
	Bolidensalt BIS	10.8	-	36	4	-	-	-	2.5	2.5	-
	Kreosotolja	-	102 ¹⁾	18	1	-	-	-	1.3	1.3	-
	Bol.-salt+kreosot	11.7	11.9	19	1	-	-	-	1.2	1.2	-
	" +skifferolja	10.9	21.9	19	1	-	-	-	1.2	1.2	-
	" +Håbinol	10.5	30.8	16	2	-	1	1	11.2	11.2	-
	" +asfalttj.	11.9	20.8	19	-	-	1	-	3.7	3.7	-
" +konstharts	11.3	15.3	13	7	-	-	-	8.7	8.7	-	

1) genom tryckimpregnering

Tabell 6 och 7 saknas. Hänvisning görs till Meddelande 29, tabell 8 och 9.

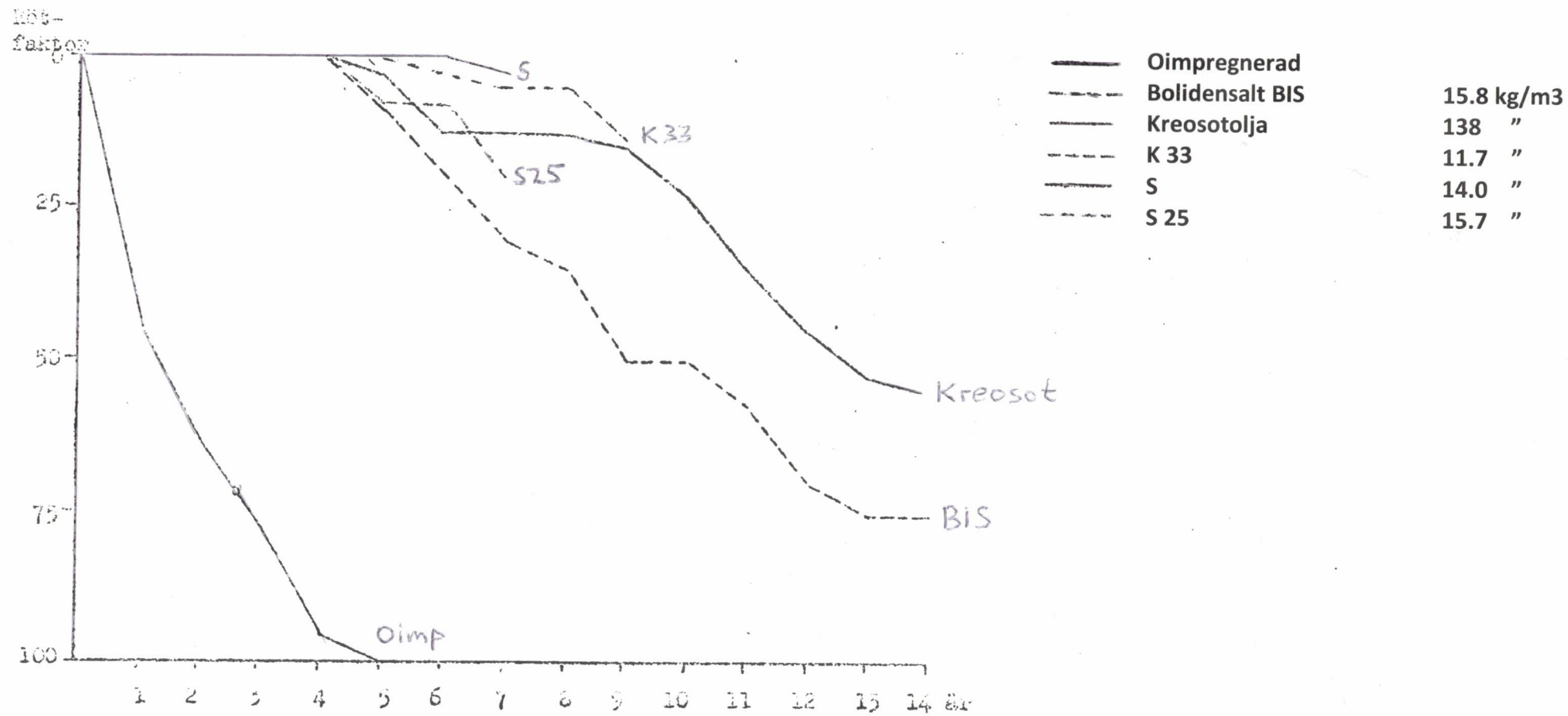

Fig. 1. Röttningsförsök med stavar impregnerade med konc. b (normalkvantiteten); provfält Simlångsdalen.